

Szabadszemes jelenségek

Holdszarló-megfigyelések 1995 első félévében

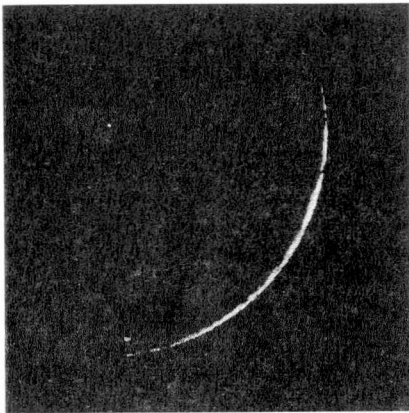
01.02.	E	27 ^h 57 ^m	Nagy Gábor (Hejőpapi)
01.02.	E	28 04	Lantos Zsolt (Budapest)
01.02.	E	28 29	Csabai István (Szolnok)
01.02.	E	28 32	Keszthelyi Dániel, Varjú Péter (Gyöngyös)
01.02.	E	28 34	Kocsis Antal, Kocsisné Vörösházi Villő (B.fűzfő)
01.02.	E	28 46	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
01.02.	E	28 47	Keszthelyi Bernadett (Gyöngyös)
01.02.	E	28 50 + f	Gyenizse Péter (Komlói)
01.02.	E	29 04	Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)
01.02.	E	29 04	Szentaskó László (Budapest)
01.31.	E	17 13	Nagy Gábor (Hejőpapi)
01.31.	E	17 22	Prandovszki Zoltán (Eger)
01.31.	E	17 34 + f	Csabai István (Szolnok)
02.01.	E	40 54	Nagy Gábor (Hejőpapi)
02.01.	E	41 07	Zajáczy György (Debrecen)
02.01.	E	41 08 + f	Gyenizse Péter (Komlói)
02.01.	E	41 15	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
02.01.	E	41 22	Keszthelyi Dániel (Gyöngyös)
02.28.	H	30 31	Keszthelyi Sándor, Sragner Márta (Pécs)
02.28.	H	30 40	Keszthelyi Dániel, Keszthelyi Bernadett (Gyöngyös)

Rövidítések: E= esti égen, H= hajnali égen végzett megfigyelés, f= fotó.

Az év első felében 13 észlelő 20 alkalommal pillantotta meg égi kísérőnk fénylő, vékony ívdarabját mindenféle optikai segédeszköz nélkül (ezeken kívül két negatív észlelés is érkezett). Ezek a számok a témakör iránti érdeklődés újbóli megélénkülését mutatják, ugyanis már most kétszer annyi megfigyelés gyűlt össze, mint tavaly egész évben. Az is igen öröndetes, hogy a vizuális észlelések mellett több jó minőségű fotó is érkezett.

Mint az észlelőlistából is kitűnik, a megfigyelések mintegy fele a január 2-i 28–29 órás szarlóhoz kapcsolódik. Az akkor készült számos leírás közül lássunk kettőt:

„Az ég csaknem teljesen felhőtlen, a DNY-i égaljon vörösés-narancsos alkonyat. 15:42 UT-kor, az észlelés kezdetén rögtön észrevettük a sarlót, jól látszik 10 fok magasan a horizont felett. Csak a fényes része látszik a Holdnak — 130 fokos ívdarab — melynek a közepétől kissé északra egy fényesebb, vastagabb rész van. 20x60-as binokulárral egyes kráterek is látszanak, a fénylés egy fényesebb terület a Holdon. A hamuszürke fény csak 15:55 UT-től válik sejtethetővé szabad szemmel. A Holdat 16:03 UT-ig néztük, akkor még jól látszott, és a hamuszürke fény is erős volt.” (Keszthelyi Sándor és Sragner Márta)

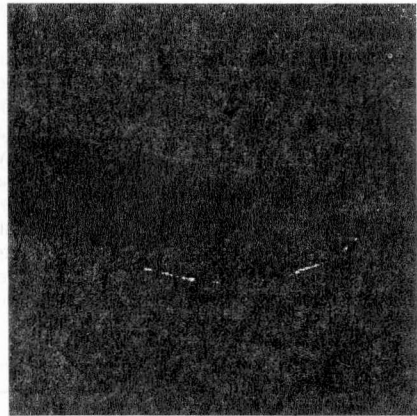
1995.01.02. 15:45 UT, 63/840 refr., 1/2 s exp., Kodak T-Max 400 (1600 ASA), 1,6x-os nyújtás. A holdsarló kora 28^h49^m
(Csabai István felvétele)

A helyi napnyugta időpontjában, 15:35 UT-kor, Hejőpapitól kb. 1 km-re északra lévő erdő széléről kezdtem el a nagyon fiatal holdsarló keresését 10x50-es binokulárommal. A percek múlásával belső feszültségem egyre nőtt, s már-már tevékenységem átgondolásánál tartottam, amikor 16:01 UT-kor megpillantottam a LM-ben a tűvékony 70°-90°-os holdsarlót. Kb. 5°-kal volt a horizont felett... Élesre állítva a képet, tovább figyeltem a sarlót. „Felezőmerőlegese” nagyjából 75°-os szöveget zárt be a horizonttal. Ekkor már feltűnő volt a felfedezéskor is érezhető jelenség, miszerint a sarló északi 1/3-a, ill. déli fele erősebben fénylik, mint a közbülső rész... 16:14 UT-kor észrevehetővé vált szabad szemmel is, de csak nagyon gyengén. 16:17-16:20 UT között néha bevillant az általam „glóriának” nevezett tünemény, amikor a Hold korongja körül egy vékony gyűrű látszik. Ez nem más, mint a hamuszürke fény első jele. 16:23 UT-kor még láttam alig 2°-kal a horizont felett (binoklival), de 16:25-kor már beleveszett a horizontközeli párába.” (Nagy Gábor)

„Napnyugtakor kezdtem a megfigyelést az ötödik emeleti lakásunk erkélyéről. Aznap januári szokásos rossz idő volt, délben még hó is hullott, de estére minden megváltozott. Az enyhe északi szél mindent kisöpört, csak a nyugati irányban lévő két gyárkémény ontotta a füstöt. Miután mérgemben a csillagos eget is lehordtam,

„Rendkívül jó átlátszóságú légkörnél könnyen látható a holdsarló szabad szemmel a szürkületi égen. A teljes ív látható, szép látvány! 15x50-es binokulárral... a terminátoron részletek is kivehetőek, ha nehezen is. Ahogy egyre sötétedik, fokozatosan jobban látszik a hamuszürke fény, melyben binokulárral rengeteg részlet figyelhető meg, medencék, fényesebb kráterek is. Nagyszerű látvány! (Kocsis Antal, Kocsisné Vörösházi Villő)

Az időszak igazi szenzációja csak a hónap végén következett, ugyanis január 31-én 17 óras holdsarlót láthattak egyes szerencsés észlelők. Prandovszki Z. csak binokulárral, Nagy G. és Csabai I. szabad szemmel is megfigyelte, sőt Csabai le is fényképezte a hajszálvékony ívdarabot. A következőkben lássuk az utóbbi két észlelő leírását:

1995.01.31. 16:25 UT, 110/750 refr., Kodak T-Max 400 (3200 ASA), exp.: 1/4 s. A holdsarló kora 17^h37^m.
(Csabai István felvétele)

varázsütésre 16:00 UT-kor a kémények „elhallgattak”. Folyamatos pásztázás után kb. 5°–6° magasan pillantottam meg a 8x30-as Zeiss-binoklival azt a Hold-féle valamit. Ekkor már 16:15 UT volt, s a már tojás alakúra torzuló holdsarló kb. 70°–80°-ot mutatott magából. Azonnal elkezdtem fotózni, amire 9–10 percem volt csak... Az élesség állítását szinte találmra végeztem, mert a kép még az Olympus astro mattüvegén is nagyon sötét volt. Izgalmamban azzal nem is igazán törődtem, hogy szabad szemmel látom-e, s meddig. Azt tudom, hogy 16:22 UT-kor még láttam, utána ezzel már nem tudtam foglalkozni. 16:31 UT-kor már binoklival sem találtam, csak a távcsőben láttam még 2 percig.” (Csabai István)

A februári megfigyeléseket hely hiányában sajnos nem tudjuk részletesen ismertetni.

Utoljára 1993-ban jelent meg holdsarló-ranglista, ezért éppen itt az ideje, hogy — az új észlelésekkel kiegészítve — ismét közreadjuk.

1.	1985.09.14.	H	15 ^h 21 ^m	Kász, Szabó (Bóly)
2.	1985.09.14.	H	15 39	Kósa-Kiss (Nagyszalonta, RO)
3.	1995.01.31.	E	17 13	Nagy (Hejőpapi)
4.	1995.01.31.	E	17 34	Csabai (Szolnok)
5.	1994.12.02.	H	17 47	Keszthelyi D. (Gyöngyös)
6.	1993.01.23.	E	21 16	Nagy (Hejőpapi)
7.	1977.12.11.	E	21 46	Keszthelyi S. (Gyöngyöstarján)
8.	1983.09.06.	H	22 38	Keszthelyi S. (Vasas)
9.	1992.08.27.	H	22 48	Kocsis, Presits (Balatonkenese)
10.	1983.09.06.	H	22 53	Zalezsák (Komló)
11.	1983.09.06.	H	22 56	Dömény (Kajdacs)
12.	1983.09.06.	H	22 56	Lőrincz (Pécs)
13.	1992.08.27.	H	23 05	Nagy (Hejőpapi)
14.	1992.08.27.	H	23 08	Gyenzise, Kondorosi, Vincze (Pécsvárad)
15.	1992.05.03.	E	24 23	Nagy (Hejőpapi)
16.	1992.05.03.	E	24 52	Keszthelyi S. (Pécs)
17.	1992.05.03.	E	24 56	Mizser (Budapest)
18.	1990.04.24.	H	25 04	Keszthelyi S. (Pécs)
19.	1976.01.02.	E	25 10	Holl, Keszthelyi S., Mizser (Törökbálint)
20.	1987.01.30.	E	25 26	Papp (Budapest)

GYENIZSE PÉTER

Belépési nyilatkozat

Kérem felvételemet a Magyar Csillagászati Egyesületbe

Név:

Cím: Telefonszám:

Szül. dátum: év hó nap

pártoló tagként (a tagdíj összege 1995-re 1400 Ft, illetmény:
Meteor csillagászati évkönyv 1995 és az MCSE Meteor c. havi folyóirata)

A tagdíjat a jelentkezési lappal egyidejűleg az MCSE címére
(1461 Budapest, Pf. 219.) kérjük feladni rózsaszín postautalványon!